

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 marca 2024 r.

Pozycja 53

POSTANOWIENIE

z dnia 20 listopada 2023 r.

Sygn. akt Ts 285/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący

Rafał Wojciechowski – sprawozdawca

Stanisław Piotrowicz,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 14 grudnia 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 listopada 2021 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 50 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 2) art. 394³ k.p.c. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 79 ust. 1 Konstytucji; 3) art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 2 oraz art. 15 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca „2021 r.” o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki „(Dz. U. 2004 r. Nr 179 poz. 1843; dalej: u.s.n.p.)” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji lub alternatywnie całej u.s.n.p. w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości: a) zaskarżenia postanowienia Sądu o odrzuceniu skargi, oddaleniu skargi, odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, b) (...) wniesienia skargi na przewlekłość postępowania toczącego się wskutek wniesienia skargi na przewlekłość postępowania”, z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w zwią-

zku z art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 7, art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 14 grudnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 2 stycznia 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, podnosząc, że:

- 1) nie można uznać, by zaskarżone: art. 50 § 3 i art. 394³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), art. 5 ust. 1 i art. 15 ust. 1 i 2 u.s.n.p. były podstawą orzekania w którymś z postępowań sądowych, z których wynikają orzeczenia wskazane przez skarżącego jako ostateczne, natomiast art. 8 u.s.n.p. nie był podstawą wydania postanowienia Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]; s. 6 postanowienia TK);
- 2) argumentacja podniesiona w związku z naruszeniem praw skarżącego przez przepisy zastosowane w postępowaniu sądowym zakończonym postanowieniem Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r. nosi cechy zarzutu zaniechania (s. 7 postanowienia TK);
- 3) żadne z przedstawionych pism procesowych nie zawiera określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw wynikających ze wskazanych w skardze przepisów Konstytucji, jak i uzasadnienia postawionych zarzutów z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie – z uwzględnieniem dywersyfikacji powyższego w odniesieniu do różnych postanowień sądowych, wskazanych w skardze jako ostateczne – w związku z obowiązkiem powiązania naruszenia praw podmiotowych skarżącego z konkretnym orzeczeniem jako środkiem naruszenia oraz niekonstytucyjnością podstawy prawnej tego orzeczenia (s. 8 postanowienia TK);
- 4) zaskarżenie wszystkich przepisów u.s.n.p. stoi w niezgodzie z obowiązkiem skarżącego do wyodrębnienia zaskarżonej normy prawnej (s. 9 postanowienia TK);
- 5) art. 7 Konstytucji nie jest źródłem wolności ani praw, nie może więc być samodzielnym wzorcem kontroli w postępowaniu skargowym przed TK (s. 9 postanowienia TK).

3. W zażaleniu z 9 stycznia 2023 r. (data nadania) skarżący wniósł o uchylenie postanowienia TK z 14 grudnia 2022 r. i wydanie postanowienia o nadaniu dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń zawartych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie. Formułując zarzuty przedstawione w zażaleniu, skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy.

2.1. W zażaleniu skarżący podniósł, że w piśmie z 26 maja 2021 r., składając skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym w K. pod sygn. akt [...] przy udziale Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w K. na skutek zażalenia skarżącego od postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 8 lipca 2021 r. (sygn. akt [...]), złożył wniosek w trybie art. 49 k.p.c. o wyłączenie imiennie wskazanych osób od orzekania w jego sprawie. Skarżący podnosi, że w judykaturze przyjęto, iż postępowania wypadkowe nie są objęte dyspozycją wynikającą z art. 50 § 3 ust. 1 k.p.c., a w rezultacie, także w jego sprawie, ma zastosowanie art. 50 § 3 ust. 2 k.p.c. zezwalający na rozpoznanie sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji w postępowaniu wypadkowym przez osobę objętą wnioskiem o wyłączenie. Skarżący wywodzi, że skoro wniosek o wyłączenie sędziego nie został rozpoznany, a sędzia tam wskazany orzekał w sprawie – to zastosowanie miał art. 50 § 3 k.p.c. Skarżący na poparcie wniosku przytacza postanowienie TK z 14 lutego 2019 r. o sygn. Ts 186/17 (OTK ZU B/2019, poz. 93).

Trybunał w obecnym składzie przypomina, że przedmiotem kontroli w postępowaniu skargowym są przepisy, które bezpośrednio powodują naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego. W tym celu musiałyby one być podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo o konstytucyjnych obowiązkach skarżącego. Zasadniczym wymogiem skargi konstytucyjnej, wynikającym bezpośrednio z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jest wykazanie związku zachodzącego między naruszeniem praw podmiotowych i ostatecznym orzeczeniem jako środkiem naruszenia oraz niekonstytucyjnością podstawy prawnej tego orzeczenia (zob. wyrok pełnego składu TK z 17 lipca 2013 r., sygn. SK 9/10, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79). Odnosząc się do argumentacji skarżącego, należy przypomnieć, że postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 1 września 2021 r., wskazane w skardze jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, nie zostało wydane w wyniku wniosku o stwierdzenie nieważności jego postanowienia z 8 lipca 2021 r. odrzucającego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (sygn. akt I S 68/21), ale rozstrzyga w przedmiocie dopuszczalności zażalenia na postanowienie odrzucające skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, do której to kwestii w żaden sposób nie odnosi się art. 50 § 3 k.p.c. Stąd również w uzasadnieniu postanowienia z 1 września 2021 r. Sąd Apelacyjny zauważa, że dla oceny niedopuszczalności zażalenia nie ma znaczenia argumentacja skarżącego „odwołująca się do twierdzenia, że w sprawie orzekał sędzia nieskutecznie powołany na urząd sędziego. O ile bowiem konsekwencją takiego stanu rzeczy ma być nieistnienie orzeczenia, a sprawa nadal nie jest rozpoznana, to niedopuszczalne jest zażalenie od orzeczenia, którego ma nie być. Z kolei fakt ewentualnego wydania orzeczenia w warunkach nieważności nie tworzy podstaw do kreowania zażalenia – eliminacji orzeczeń wydanych w takich warunkach, w granicach wynikających z przepisów prawa, służą inne środki zaskarżenia”.

W kwestionowanym postanowieniu TK słusznie zatem wskazano, że art. 50 § 3 k.p.c. nie determinował treści postanowienia Sądu Apelacyjnego z 1 września 2021 r. (por. postanowienie TK z 21 maja 2019 r., sygn. Ts 51/18, OTK ZU B/2020, poz. 174). Gdyby tego nie uczyniono, żądanie kontroli w trybie skargi konstytucyjnej w odniesieniu do tych przepisów byłoby oderwane od rozstrzygnięcia kształtującego prawa lub obowiązki skarżącego jako konkretnego, zindywidualizowanego podmiotu (zob. wyrok z 3 czerwca 2020 r., sygn. SK 36/19, OTK ZU A/2020, poz. 23), co naruszałoby – wynikający z art. 79 ust. 1 Konstytucji – wymóg wykazania naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw o charakterze osobistym i bezpośrednim (zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35).

2.2. W odpowiedzi na wątpliwości skarżącego co do podstaw prawnych postanowienia powziętego przez Sąd Najwyższy z 21 września 2021 r. należy podtrzymać stanowisko zajęte na marginesie innych wskazanych podstaw odmowy nadania biegu skardze w uzasadnieniu postanowienia TK z 14 grudnia 2022 r. (zob. pkt 2.2, s. 6). Jak wynika bowiem z uzasadnienia postanowienia SN, jak i treści wszystkich powołanych w nim judykatów – sąd ten orzekał, mając na uwadze treść art. 3 u.s.n.p., który nie został wskazany w skardze konstytucyjnej do badania konstytucyjności. Trzeba zauważyć, że wbrew wnioskowi skarżącego, w jego sprawie Sąd Najwyższy wywodzi z art. 3 u.s.n.p. zakres jego uprawnień procesowych, mając na uwadze nie tyle rolę skarżącego, ile rodzaj postępowania, któremu skarżący zarzuca przewlekłość.

Trybunał stwierdza także, że argumentacja podniesiona przez skarżącego odnosi się do sposobu przeprowadzania analizy prawa i wnioskowania prawniczego przez Sąd Najwyższy w jego sprawie, a więc do aktu stosowania prawa, a w części nosi cechy zarzutów zaniechania (zob. analogiczna ocena zarzutów skarżącego w postanowieniu TK z 14 grudnia 2022 r. – pkt 2.2, s. 7).

2.3. Skarżący w końcowej części zażalenia uznał, że podstawa odmowy nadania biegu skardze, jaką jest brak wyczerpania wymogu uzasadnienia jej zarzutów, jest chybiona. Podniósł, że zgodnie z art. 127 k.p.c. pismo procesowe powinno być zwarte, a art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje jedynie do przedstawienia stanu faktycznego, udokumentowania okoliczności, jakie doprowadziły do wniesienia skargi oraz określenia kwestionowanego przepisu i wskazania, jakie normy konstytucyjne ten przepis narusza. Co więcej, wskazał na uwagi i wnioskowania przeprowadzone w złożonej skardze.

Odnosząc się do powyższego, Trybunał wyjaśnia, że wymagania skargi konstytucyjnej o charakterze formalnym wynikające z przepisów u.o.t.p.TK oraz Konstytucji nie stoją w sprzeczności z art. 127 k.p.c. Jakkolwiek zwężała, skarga konstytucyjna winna wyczerpywać oczekiwania ustawodawcy wyrażone w szczególności w art. 53 u.o.t.p.TK i art. 79 ust. 1 Konstytucji. Określają one konieczne elementy, które musi obejmować skarga konstytucyjna. Brak któregośkolwiek z nich uzasadnia wydanie zarządzenia wzywającego do ich usunięcia. Jeżeli braki formalne skargi konstytucyjnej nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Tryb ten miał zastosowanie w niniejszej sprawie. Skarżący pomimo wezwania nie uzasadnił, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają jego prawa lub wolności wymienione w *petitum* skargi, skupiając się na przedstawieniu stanu faktycznego, przytoczeniu treści kwestionowanych przepisów oraz stanowisk doktryny i orzecznictwa w interesującym go zakresie, jak również na zastosowaniu tych przepisów w jego sprawie oraz na wskazaniu, jakie jego prawa i wolności konstytucyjne zostały naruszone. Skoro Trybunał, dokonując analizy formalnej skargi konstytucyjnej, dopatrzył się uchybień, które mogły zostać sanowane, to obowiązkiem skarżącego było wykonać wezwanie Trybunału z należytą starannością.

Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, takie uzasadnienie musi spełniać określone warunki, w tym przede wszystkim precyzyjnie wskazywać co najmniej jeden argument za naruszeniem określonych wzorców kontroli. Nie realizują omawianego wymagania uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań (zob. postanowienia TK z: 19 października 2022 r. sygn. SK 59/19, OTK ZU A/2022, poz. 62, 15 lipca 2015 r., sygn. SK 69/13, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 110 oraz wyrok TK z 13 grudnia 2017 r., sygn. SK 48/15, OTK ZU A/2018, poz. 2). Trybunał wielokrotnie rozróżniał też uzasadnienie pozorne i merytorycznie nietrafne. Uzasadnienie pozorne powoduje konieczność odmowy nadania biegu skardze, natomiast uzasadnienie merytorycznie nietrafne nie ma znaczenia dla kwalifikacji skargi do nadania jej dalszego biegu. Aktualne

jest bowiem wyrażone w uzasadnieniu wyroku TK z 19 października 2010 r. (sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78) przekonanie, że przytaczane w postępowaniu pisemnym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące, lecz zawsze muszą być argumentami odpowiednimi do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

Należy podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny jest zobowiązany do zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu jej wszechstronnego wyjaśnienia, nie będąc zarazem związanym wnioskami dowodowymi uczestników postępowania (art. 69 ust. 1 i 3 u.o.t.p.TK). Powyższa reguła postępowania może jednak mieć zastosowanie dopiero wówczas, gdy podmiot ten wykazał należyłą staranność, spełniając wszystkie wymagania wynikające z Konstytucji oraz u.o.t.p.TK (zob. wyrok TK 16 grudnia 2020 r., sygn. SK 26/16, OTK ZU A/2020, poz. 69 i powołane tam orzecznictwo). Niedopuszczalne jest bowiem samodzielne kwantyfikowanie przez Trybunał, a tym bardziej uzasadnianie, ogólnikowo sformułowanych zarzutów niezgodności z Konstytucją kwestionowanych przepisów (por. wyrok TK z 28 czerwca 2018 r., sygn. SK 4/17, OTK ZU A/2018, poz. 43 oraz z 23 kwietnia 2020 r., sygn. SK 66/19, OTK ZU A/2020, poz. 13). W tej sytuacji odmowa nadania dalszego biegu skardze była więc w pełni uzasadniona.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.